

State Archival Services in the Republic of Moldova

We do not know exactly when Jews began living in the territory of Moldova, but we know for sure that they have been living in the territory with the Moldavians and other peoples over the centuries, and they always upheld each other, overcame the hostilities of the times and lived the joy of a lifetime.

Over the centuries, the ethnic structure of the population suffered major and essential changes. From surrounding countries, came Ukrainians, Poles, Gypsies, Armenians, Jews and Greeks. Archival documents reveal the fact that during the fourteenth and fifteenth centuries, these numbers greatly increased.

Jewish history (along with other people's) continues to remain perpetually in the center of the researchers' attention. In the early eighteenth century, the eminent scientist and statesman, Dimitrie Cantemir, in his famous work "The Description of Moldova" states "you will be surprised to find another country in so limited boundaries with so many different nationalities living together." Cantemir named Russians, Ukrainians, Greeks, Albanians, Bulgarians, Serbians, Poles, Armenians, Jews, Gypsies, Germans and Hungarians

Jews were a particular section of the population who even in the nineteenth century, maintained self-governing bodies. In the middle of the nineteenth century in Bessarabia, sixteen Jewish agricultural colonies existed in Teleneshty, Faleshty, Zguritsa, Mereishovka and other places. According to the first Russian Empire population census in 1879 in Bessarabia, in many of the towns, Jews comprised up to 37 percent of the population. Many engaged in commerce, worked as merchants, owned small businesses and were farmers. While living in the communities and observing its own religious practices, the Jews developed their culture while maintaining their religious observance.

The National Archives of Moldova (and other archives in Moldova) keep many documents dealing with Jewish history and this has been a valuable source for genealogical research. In the Republic of Moldova, there are many scientists and historians concerned with serious research of Jewish history and have published rows of works on this theme.

We can say, without exaggeration, that a new specific stage in the study of Jewish history and genealogy began since the established relations and collaboration of our archivists and the internationally known author, lecturer and researcher of Jewish history and culture, Ms. Miriam Weiner. She visited the Moldova National Archives for the first time in 1991, and with dedication and perseverance, along with the experts of this archive and archives in Beltsy, Soroki, Orgeyev and other places, Ms. Weiner has succeeded in discovering a lot of materials which became the basis of her monumental work, **Jewish Roots in Ukraine and Moldova**. This book and the database of archival information are the result of intense effort and

■ Vasile Isac, director, State Archival Services, Republic of Moldova

difficult research, because the documents disclosed are not kept separately from other documents.

Well motivated with documents published for the first time in the world of science and illustrated by images of the era, along with additional valuable information, the website and database demonstrate the high professional level of Ms. Weiner's work. It is not accidental that through the numerous meetings and presentations, the work accomplished by Ms. Weiner has been superlatively evaluated by all who have an interest in Jewish history, including those in our country. Our collaboration with the "Routes to Roots Foundation," led by Miriam Weiner, continues.

Vasile Isac, Director
State Archival Services, Republic of Moldovas
Kishinev, Moldova
August 2005

Serviciul de Stat de Arhivă al Republicii Moldova

Nu se știe cu precizie de când locuiesc în Moldova evreii, este cert însă că acestea au conlocuit pe acest pământ împreună cu moldovenii și alte etnii secole întregi și totdeauna s-au susținut reciproc, au învins și vitregiile timpurilor, au trăit și bucuriile vieții.

De-a lungul secolelor componența etnică a populației a suferit schimbări esențiale. Din regiunile și țările apropiate pătrundeau în acest ținut ucraineni și polonezi, armeni și țigani, evrei și greci. Documentele atestă faptul că în secolele XIV-XV numărul acestora continuă să crească.

Istoria evreilor de altfel ca și a altor etnii a fost și rămâne permanent în centrul atenției cercetătorilor. Și este firesc acest lucru, deoarece după cum menționa încă la începutul secolului XVIII eminentul savant și om politic Dimitrie Cantemir în renumita sa operă „Descrierea Moldovei” „te-i mira să mai găsești o altă țară în hotare atât de restrânse și în care să conviețuiască aftea naționalități diferite”. Cantemir nominalizează pe ruși, ucraineni, greci, albanezi, serbi, bulgari, polonezi, unguri, nemți, armeni, evrei, țigani.

Evreii constituiau o pătură socială aparte care și în secolul XIX își păstra organele sale de autocărmuire. La mijlocul aceleiași secol în Basarabia activau 16 colonii agricole evreiești (la Telenești, Fălești, Zgurița, Mereșovca și în alte localități). În 1879 în Basarabia conform primului recensământ al populației din Imperiul Rus se numărau circa 228 mii evrei cea ce alcătuiă 11,8 procente din întreaga populație a ținutului, majoritatea dintre ei, locuind în orașe și orașele constituind 37 procente din locuitorii acestora. Erau preocupați preponderent de comerț, business mic și mijlociu, practicau meșteșugăritul. Locuind compact, profesînd religia sa specifică, evreii și-au dezvoltat cultura, păstrîndu-și originalitatea.

Arhiva Națională a Moldovei, alte arhive din republică păstrează multe materiale referitoare la istoria evreilor, acestea fiind și o valoroasă sursă de studii genealogice. În republică activează mai mulți savanți-istorici care sînt preocupați de investigații serioase ce țin de trecutul evreilor, sînt editate un șir de lucrări pe această temă.

Putem afirma însă, fără exagerare, că o etapă nouă, aparte în studierea istoriei evreilor, a genealogiei evreiești a început o dată cu stabilirea relațiilor de colaborare a arhiviștilor noștri cu cunoscuta cercetătoare a istoriei și culturii evreilor dna Miriam Weiner. Vizitînd pentru prima dată în 1991 Arhiva

Națională a Moldovei, entuziasmată dar și susținută de specialiștii acestei arhive și arhivelor din Bălți, Orhei, Soroca și alte localități, M.Weiner a reușit să depisteze și să valorifice numeroase materiale care au stat la baza pregătirii și editării lucrării sale fundamentale „Rădăcini evreiești în Ucraina și Moldova”. Atît lucrarea nominalizată cît și baza de date la tema respectivă sînt rezultatul unor investigații pe cît de profunde pe atît de dificile, dat fiind faptul că documentele prezentate sau la care se face referință nu se păstrează separat de celelalte materiale de arhivă.

Bine argumentate cu documente care pentru prima dată au fost lansate în circuitul științific, ilustrate cu imagini pe epocă care completează informațiile prețioase pe care le conțin atît nomografia cît și paginile websaitului vin să ne demonstreze înaltul profesionalism al dnei M.Weiner. Nu este de aceea întîmplator faptul că în cadrul multiplelor întîlniri, prezentări studiile efectuate de către domnia sa pe parcursul anilor au fost la superlativ apreciate de opinia științifică, de toți cei care manifestă interes față de istoria evreilor, dar și a republicii noastre în general. Colaborarea noastră cu fondul „Routes to Roots Foundation” („Calea spre rădăcini”) pe care îl conduce dna M.Weiner continuă.

*Vasile Isac, Director
Directorul Serviciului de Stat
de Arhivă al Republicii Moldova,
Chișinău, Octombrie 2004*